

TOEKOMSTBEELDEN DORPENCLUSTERS

Januari 2020

GEMEENTE
NOARD
EAST FRYSLÂN

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING.....	2
1.1	Brantgum, Waaxens, Foudgum en Raard	2
1.2	Ljussens (Moarre), Eanjum (Ezumazijl) en De Skâns-Oostmahorn	2
1.3	Peazens, Moddergat, Wierum en Nes	3
1.4	Ternaard, Holwert en Blije	4
1.5	Hantum, Hantumhuzen en Aalsum	5
1.6	Wânswert, Tergrêft, Jislum en Burdaard.....	5
1.7	Ferwert, Hallum en Marrum.....	6
1.8	Eastrum, Ingwierrum en Ie	7
1.9	Jouswier, Mitselwier, Nijewier, Easternijtsjerk en Wetsens	7
1.10	Reitsum, Jannum, Ginnum en Lichtaard.....	8
1.11	Kollumersweach, Feankleaster en Sweagerbosk	8
1.12	Westergeast, De Trieme en Aldwâld.....	9
1.13	Burum, Kollumerpomp, Munnekezijl en Warfstermolen	10

1 INLEIDING

In de dialoogwagen 'De Oanheakker' haalden we van meer dan 400 inwoners op wat hun ideeën en beelden zijn over de (fysieke) leefomgeving voor de komende tien jaar. Uit gesprekken met dorpsbelangen en wijkraden kwamen aandachtspunten naar voren. De aandachtspunten hebben wij vertaald naar een gewenst toekomstbeeld per cluster dorpen. Dat geeft namelijk goed weer hoe de inwoners willen dat hun dorp er in de toekomst uitziet. De gewenste toekomstbeelden zijn weergegeven in de volgende paragrafen. We gaan op basis van deze toekomstbeelden met de dorpen in gesprek. Het is essentieel om hierbij ook de ruimtelijke kwaliteit en de landschappelijke- en cultuurhistorische waarden bij te betrekken. Daarom maken we dorpsbiografieën waarmee we deze in beeld brengen. Op basis van de toekomstbeelden én de dorpsbiografieën stellen we een programma op. Hierin staat wat gerealiseerd kan worden, wanneer, door wie en op welke manier.

1.1 Brantgum, Waaxens, Foudgum en Raard

Kwaliteiten

Rustige omgeving, aanwezigheid voorzieningen (dorpshuis, school), nabijheid Dokkum, sterke sociale cohesie, open gemeenschap, zorg voor ouderen (kerk).

Gewenst toekomstbeeld

Brantgum, Waaxens, Foudgum en Raard zijn leefbare en levendige dorpen, waar mensen naar elkaar omkijken. De sociale samenhang is sterk. Buren weten elkaar nog steeds te vinden en ook de nieuwkomers voelen zich thuis en doen mee. De inwoners zijn gesteld op de rust en ruimte die kenmerkend is voor dit deel van de gemeente Noardeast-Fryslân.

Er zijn voldoende woningen voor jong en oud, onder meer omdat er op een aantal locaties nieuwe woningen zijn gerealiseerd (bijvoorbeeld in Raard). De basisvoorzieningen zijn op peil: er zijn twee dorpshuizen die goed functioneren en waar allerlei activiteiten worden georganiseerd voor jong en oud. Er zijn voldoende vrijwilligers die de organisatie voor hun rekening nemen. De kinderen gaan naar de basisschool in Raard en kunnen na schooltijd terecht in de recent opgeknapte speeltuin. Voor de voorzieningen die niet meer aanwezig zijn in de dorpen gaat men naar het dichtbij gelegen Dokkum (zorgvoorzieningen, winkels, scholen voor voortgezet onderwijs).

Er zijn voldoende recreatieve mogelijkheden voor de inwoners, dankzij de veilige en deels verlichte fietsroutes en wandelpaden. Daarvan wordt ook dankbaar gebruik gemaakt door de toeristen die de regio steeds beter weten te vinden. Een van de bezienswaardigheden is de opgeknapte haven in Raard. De ontwikkeling van het toerisme is overigens kleinschalig gebleven, passend bij de schaal van de dorpen.

De inwoners hechten aan duurzame ontwikkelingen en behoud en versterken van biodiversiteit. Zij zetten zich daar ook zelf voor in door het inzaaien van plantensoorten op diverse plekken die zich daarvoor lenen.

1.2 Ljussens (Moarre), Eanjum (Ezumazyl) en De Skâns-Oostmahorn

Kwaliteiten

Ljussens (Moarre): sterke gemeenschapszin, verenigingsleven, voorzieningen, rust, ruimte, vrijheid. Ondernemers.

Eanjum (Ezumazyl): voorzieningen (dorpshuis, supermarkt), natuur, rust, ruimte, kleinschaligheid, goed onderhouden openbare ruimte

Gewenst toekomstbeeld

Ljussens (Moarre), Eanjum (Ezumazijl) zijn leefbare dorpen. Er wonen behalve ouderen ook jonge gezinnen in het dorp. De sociale samenhang/gemeenschapszin is goed: men helpt elkaar waar nodig en er zijn veel vrijwilligers.

Jongeren die graag in de dorpen willen blijven wonen kunnen een woning huren, kopen of bouwen. Ook voor ouderen zijn er woon-zorgvoorzieningen beschikbaar, zodat zij in de dorpen kunnen blijven wonen.

Jongeren én ouderen kunnen voor allerlei activiteiten terecht in het dorps huis. Er is een goede samenwerking tussen de dorpsbelangen en dorpen, doordat ze gezamenlijk optrekken. De dorpen hebben elk hun eigen (duurzame) voorzieningen (school, dorps huis) maar maken ook gebruik van de voorzieningen in de grotere kernen, zoals Eanjum. Na schooltijd kan er gespeeld worden in de speeltuinen, die door de dorpen in stand gehouden worden, met hulp van de gemeente.

De gemeente en inwoners vinden het onderhouden en schoonhouden van de leefomgeving belangrijk en zijn zich ervan bewust dat ze hiervoor gezamenlijk de verantwoordelijkheid dragen. De gemeente draagt zorg voor onderhoud grijs (straten en stoeptegels) en groenonderhoud in de dorpen. De inwoners onderhouden hun eigen tuin en houden deze netjes. Hierdoor is in de afgelopen jaren een schone en nette leefomgeving ontstaan.

Door ruimte te bieden aan kleinschalige bedrijven en recreatie blijven de dorpen leefbaar. Er is ruimte beschikbaar voor timmer- en schildersbedrijven en andere vaklui die daardoor in de dorpen hun bestaansrecht behouden en zorgen voor reuring en leefbaarheid. Toeristen weten het gebied gemakkelijk te vinden via de Centrale As. De voorzieningen in de dorpen, met name Eanjum, profiteren van de nabijheid van het recreatiepark Esonstad en het Lauwersmeer.

Er is een goede balans tussen landbouw met relatief kleine bedrijven, natuur en landschap. Agrariërs zijn belangrijke ondernemers voor het gebied. Belangrijke kenmerken in het gebied zijn de rust, de ruimte en openheid van het landschap. Door deze kenmerken te behouden, blijft het gebied aantrekkelijk voor haar inwoners en toeristen.

De dorpen zijn goed digitaal aangesloten door het glasvezelnetwerk; dat is belangrijk voor inwoners, maar zeker ook voor ondernemers en zzp-ers. De gemeente raadpleegt de inwoners regelmatig en de inwoners weten de gemeente ook zelf te vinden.

1.3 Peazens, Moddergat, Wierum en Nes

Kwaliteit

Peazens/Moddergat: gastvrije mensen, natuur en omgeving, ruimte voor kinderen om te spelen, saamhorigheid/omzien naar elkaar

Wierum: aantrekkende werking: populaire kroeg, museumkerk, Kromme Horne, rustig dorp met prachtige kwelders achter de dijk

Nes: sociaal; fijn dorpsleven, rust en schone lucht, busverbinding (ook voor jeugd), Centrale As, leeftijdsopbouw (20/30-ers), ook jongere kinderen, verenigingsleven met divers aanbod en jeugdhonk

Gewenst toekomstbeeld

Onze boeren zijn belangrijk voor de werkgelegenheid. Zowel de bevolking als de gemeente schatten de agrarische sector op waarde. Naast boerenbedrijven zijn er ook andere (kleinschalige) bedrijven die zorgen voor levendigheid en werk. De gemeente kijkt vooral naar de mogelijkheden van het gebied en denkt mee.

We hebben in de dorpen balans gevonden tussen de leefbaarheid voor de inwoners en het aantrekken van toeristen. Dat komt doordat het toeristisch aanbod kwalitatief sterk is, maar passend bij de kleine dorpen. Sense of Place is daarvan een goed voorbeeld; het trekt vooral dagjestoeristen aan die respect hebben voor dorpen en omgeving. Het parkeren van auto's en fietsen is geregeld en daar zijn de

inwoners blij mee. Fietspaden en bevaarbare opvaarten maken dat het goed leven en recreëren is in de dorpen. Doordat de recreatief ondernemers samenwerken zijn er de afgelopen jaren mooie kansen benut en zo helpen en versterken ze elkaar. Dat is goed voor de toerist, maar ook voor het inkomen. Het is fijn om te zien dat rust en ruimte belangrijke waarden zijn gebleven, zowel voor inwoners als voor de toeristen.

Ook voor de inwoners zelf zijn de voorzieningen op orde, zo zijn er voldoende parkeerplaatsen bij ontmoetingsplekken, zoals MFA Moddergat. Het busvervoer is afgestemd op de behoefte van de dorpen en is met name actief op tijden dat er mensen naar en van school of werk moeten reizen. Verder is er sprake van vraaggericht vervoer en voor ouderen wordt vaak zelf vervoer geregeld als dat nodig is. Er wordt naar elkaar omgekeken!

Ook is er een gezonde balans op het gebied van wonen. De dorpen hebben vakantiewoningen, maar beleid zorgt ervoor dat dit slechts een bepaald percentage van het totaal beslaat. Dit betekent in ieder geval dat woningen pas nadat ze een jaar te koop hebben gestaan, vrijkomen voor recreatieve invulling. Er zijn bovendien voldoende geschikte woningen voor starters en dorpsbewoners. Het is er prettig en vertrouwd wonen voor jong en oud, mede doordat de voorzieningen in de dorpen elkaar aanvullen en onderling versterken.

De dorpen hechten waarde aan de regierol van de gemeente. Ze vinden het fijn dat de gemeente toegankelijk is en dat contact eenvoudig is. De verantwoordelijkheden die de dorpen zelf hebben zijn haalbaar, zodat vrijwilligers niet worden overvraagd (niet qua hoeveelheid werk, maar ook niet qua inhoud en complexiteit wat soms weerstand van de eigen bevolking met zich meebrengt).

De dorpen wekken vooral stroom op via zonnepanelen op daken en windenergie. De mogelijkheden voor inwoners om zelf te verduurzamen waren de afgelopen jaren heel duidelijk en toegankelijk. De gemeente heeft daar op ingezet, ondersteunt mooie initiatieven en gaat het gesprek over verduurzaming graag met de bevolking aan.

1.4 Ternaard, Holwert en Blije

Kwaliteiten

Ternaard: voorzieningen, sportaccommodaties en speeltuinen, samenhang en betrokkenheid

Holwert: rust, ruimte, beleving en natuur, goede verbindingen en openbaar vervoer, verenigingen en voorzieningen

Blije: weinig leegstand en betaalbare woningen, voorzieningen, samenhang en betrokkenheid

Gewenst toekomstbeeld

Ternaard, Holwert en Blije zijn toekomstbestendige dorpen waar inwoners goed en levenslang kunnen wonen. De woningmarkt is in balans en van leegstand is vrijwel geen sprake. Waar sprake is van leegkomende panden zoeken de dorpen in samenspraak met de gemeente naar alternatieve invulling(en). De fysieke verbindingen en de bereikbaarheid zijn goed geregeld en ook de digitale toegankelijkheid is via snel internet op orde.

Het project Holwerd aan Zee is voor een groot deel gerealiseerd en de omliggende dorpen profiteren hiervan. De toeristen weten het gebied goed te vinden en er zijn diverse activiteiten op het gebied van cultuurtoerisme aanwezig. Geen grootschalige evenementen, maar activiteiten passend bij de aard en schaal van de dorpen.

De wegen zijn veilig ingericht voor alle doelgroepen, waaronder het landbouwverkeer. De verbindingen met het openbaar vervoer zijn op orde. Het onderhoudsniveau van de openbare ruimte is goed en de dorpen zijn een visitekaartje voor het toerisme.

Er is een goede samenwerking tussen de dorpen en het contact van de dorpen onderling en met de gemeente is prima. Waar nodig weten de dorpen en gemeente elkaar via wederzijdse contactpersonen goed te vinden. De energietransitie in de dorpen is volop in uitvoering, mede met behulp van het investeringsfonds van de gaswinning. De dorpen werken hiervoor goed samen met de gemeente. Als resultaat hiervan is er een energiecoöperatie in Ternaard opgericht.

1.5 Hantum, Hantumhuzen en Aalsum

Kwaliteiten

Hantum: sterk saamhorigheid gevoel, stoepa

Hantumhuzen: Culturele hoofdstad van West Europa, prachtig wijds uitzicht, bijzondere creatieve mensen, rustig

Gewenst toekomstbeeld

Drie dorpen ten noorden van Dokkum. Aalsum heeft daarin een in bijzondere status, ligt dichtbij Dokkum maar is door een groene zone afgescheiden van deze grote kern. De kerk in het middelpunt van het dorp is keurig onderhouden en is naast het fysieke centrum ook het centrum waar de inwoners bij elkaar komen en elkaar ontmoeten. De wegen rondom het dorp zijn ingericht op hun functie, waardoor fietsers, voetgangers en auto's er op een verantwoorde manier gebruik van kunnen maken. Dat geldt ook voor Hantum en Hantumhuzen. De wegen en de aangrenzende bermen zijn goed onderhouden en voor de grote brede landbouwvoertuigen is een oplossing gevonden.

Hantum heeft een vernieuwende inbreiding gehad, waar de senioren prachtig kunnen wonen. De jongeren hebben de vrijkomende woningen volledig opgeknapt en weer duurzaam gemaakt.

Hantumhuzen heeft z'n kernwaarde, de creatieve kracht, weer op de kaart gezet. Er worden tentoonstellingen georganiseerd. Door een goede infrastructuur en de aanwezige cultuurhistorie zijn recreanten weer volop aanwezig in de regio.

Energie is een belangrijk item: elk dorp heeft een eigen dorpsmolen om in de energie te kunnen voorzien. Ook hebben inwoners zonnepanelen op de daken van hun woningen geplaatst.

Het verenigingsleven draagt sterk bij aan de dorpscohesie. Iedereen telt mee, en met elkaar 'redden ze 't op'. De gemeente faciliteert door kennis en financiën.

1.6 Wânswert, Tergrêft, Jislum en Burdaard

Kwaliteiten

Wânswert, Tergrêft, Jislum: verenigingsleven, activiteiten, dorpshuis (zelf opgeknapt), voorzieningen bereikbaar (Stiens, Dokkum, Burdaard (school))

Burdaard: aanwezigheid diverse voorzieningen, jongeren blijven, mogelijkheden voor recreatie en toerisme, bedrijvigheid en voorzieningen, gezellig en actief dorp, voldoende woningen

Gewenst toekomstbeeld

Wânswert, Tergrêft, Jislum en Burdaard zijn leefbare dorpen waar het goed wonen is.

Het is prettig wonen in dit deel van de gemeente. De mensen kijken naar elkaar om en organiseren activiteiten met elkaar: mei elkoar!

Omdat er steeds meer ouderen wonen door de vergrijzing, is het fijn dat er een aantal levensloopbestendige huurwoningen is gebouwd. Hierdoor kunnen meer ouderen in het eigen dorp blijven wonen. Er zijn voldoende voorzieningen, zoals een basisschool en sport- en recreatieve

voorzieningen. Met behulp van het dorpsbudget kunnen de inwoners zelf jaarlijks een aantal wensen realiseren in de dorpen. Op die manier is het ijsbaanhokje vernieuwd en worden paden opgeknapt. In het verleden was er nog sprake van stankoverlast door de waterzuiveringsinstallatie, maar dat is gelukkig opgelost.

In Burdaard zijn bedrijven die belangrijk zijn voor de werkgelegenheid. Maar er werken ook veel mensen in de wijdere omtrek (Dokkum, Leeuwarden en Heerenveen).

De verkeersveiligheid is verbeterd door een aantal aanpassingen, bijvoorbeeld bij het industrieterrein van Burdaard. Er is een nieuwe rondweg bij Wânswert zodat het zware verkeer niet meer door de dorpskernen rijdt. De (fiets)routes naar school zijn veilig en in de dorpen kunnen kinderen veilig buiten spelen.

In Burdaard is een biogasinstallatie gebouwd op initiatief van de inwoners, in samenwerking met gemeente.

1.7 Ferwert, Hallum en Marrum

Kwaliteiten

Ferwert: rust en ruimte, karakteristiek centrum, gastvrij dorp; nieuwe bewoners voelen zich welkom, actief dorp op allerlei gebieden, voldoende voorzieningen en bedrijven

Marrum: dorpshuis De Nije Tille, opknappen voormalig armenhuis 't Heephûs (beeldbepalend pand), grote betrokkenheid; veel oud-Marrumers keren terug, veel verenigingen (sociale betrokkenheid), supermarkt.

Hallum: zelfredzaam dorp met veel vrijwilligers, veel bedrijven: levert werkgelegenheid op en sponsoren voor activiteiten, betaalbare woningen, voldoende voorzieningen, actief dorpsbelang en goede communicatie richting inwoners via social media en website

Gewenst toekomstbeeld

Ferwert, Hallum en Marrum zijn leefbare dorpen aan de prachtige Waddenkust. Een gebied waar mensen graag naar toetrekken om er te wonen of te recreëren. Je vindt hier rust en ruimte. 's Avonds kun je genieten van de donkere nachten. Kwaliteiten die elders in Nederland steeds schaarser worden. Voor bezoekers is er ruim aanbod om hier te overnachten in authentieke, kleinschalige accommodaties en te genieten van lokale hapjes en drankjes.

De dorpen zijn aantrekkelijk om te wonen. Nieuwe inwoners voelen zich hier welkom. Er zijn voldoende woningen voor jong en oud. Mensen kunnen hier oud worden. Er is ook plek voor ouderen die extra zorg nodig hebben en niet langer thuis kunnen blijven wonen. .

Omtinkers hebben een belangrijke rol in de samenleving en zorgen, samen met de inwoners, voor een goede sociale samenhang. Op deze wijze is er ook aandacht voor de kwetsbare inwoners in deze dorpen. Er zijn veel activiteiten voor verschillende doelgroepen. Waar mogelijk werken de dorpen samen.

Voor deze activiteiten zijn voldoende, duurzame, voorzieningen, zoals een dorpshuis, sportaccommodaties, school. Deze plekken zorgen voor ontmoeting.

Een verzorgde, schone leefomgeving is een visitekaartje voor iedereen. Samen met de gemeente werken de dorpen samen om verpaupering door leegstaande panden en bedrijven te voorkomen. De gemeente zorgt ervoor dat de openbare inrichting op orde is. Inwoners zelf zorgen voor het onderhoud van hun eigen woning en tuin.

Er is een goede balans tussen landbouw, natuur en landschap. Agrariërs zijn belangrijke ondernemers voor het gebied.

Er is voldoende werkgelegenheid in grote en kleinschalige bedrijven. Er zijn woon-werk woningen beschikbaar voor kleine ondernemers. Ondernemers zijn belangrijk voor de leefbaarheid in de dorpen. Ze creëren werkgelegenheid en sponsoren allerlei activiteiten in het dorp.

Door het glasvezelnetwerk is er een goede digitale verbinding.

Inwoners hebben samen met de overheden diverse duurzame energieprojecten gerealiseerd..

De dorpen zijn bereikbaar via een goede, duurzame busverbinding. De rondweg bij Wânswert is gerealiseerd en de verbindingsweg tussen de Lauwersseewei en de Ljouwerderdyk (Burdaard-Marrum) is opnieuw ingericht en een verkeersveilige verbinding geworden.

De gemeente Noardeast-Fryslân is goed bereikbaar voor haar inwoners. Waar mogelijk wordt er meegedacht en samengewerkt met de dorpen bij de realisatie van initiatieven voor het verbeteren van de leefbaarheid.

1.8 **Eastrum, Ingwierrum en Ie**

Kwaliteiten

Eastrum: Weinig vertrek uit het dorp, verenigingsleven is goed, veel activiteiten, mooie rustige gemeente

Ingwierrum: goed lopende school, actief verenigingsleven, actief bedrijfsleven, jongeren blijven of vestigen zich

Ie: mooi, rustig dorp, school met veel kinderen, aanwezigheid huisarts

Gewenst toekomstbeeld

Eastrum, Ingwierrum en Ie zijn 'groene' dorpen en de inwoners hebben oog voor biodiversiteit. Zo wordt in de dorpen het groen goed onderhouden en zijn de tuinen ook groen ingericht. De inwoners letten op het gevaar van invasieve exoten en hebben in de bestrijding daarvan een actieve rol. Samen met de gemeente zorgen de inwoners ervoor dat de dorpen 'groen' blijven, de gemeente en provincie hebben hier de afgelopen jaren meer op ingezet. Buiten de bebouwde kommen hebben een aantal boeren de akkerranden voorzien van bloemrijke mengsels dat goed is voor mens en dier.

De dorpen hebben een eigen energievoorziening die bestaat uit verschillende bronnen. In het landschap staan de kleinere Groninger windmolens en zijn de daken voorzien van zonnepanelen.

Het landschap rondom de dorpen kent nauwelijks horizonvervuiling: alleen de NAM locaties. De huidige, enkele windmolens worden niet als storend ervaren. Dit mooie, open en wijds landschap is aantrekkelijk bij de rustzoekende water- of fietstoerist. Er zijn geen attracties gebouwd die massa's toeristen trekken.

1.9 **Jouswier, Mitselwier, Nijewier, Easternijtsjerk en Wetsens**

Kwaliteiten

Mitselwier/Jouswier: verscheidenheid voorzieningen, jeugd blijft in dorp, gastvrijheid bewoners

Easternijtsjerk: voorzieningen, veel jeugd, levendig dorp

Nijewier: jeugd organiseert veel

Wetsens: saamhorigheid en gemoedelijkheid

Gewenst toekomstbeeld

Jouswier, Mitselwier, Nijewier, Easternijtsjerk en Wetsens liggen in een gebied dat aantrekkelijk is om in te wonen. Door een goede doorstroming heeft de jeugd de afgelopen jaren de kans gekregen om zich in de dorpen te vestigen. De oude kernen en oude woningen zijn gemoderniseerd door herstructurering. De woningen zijn duurzamer en energiezuiniger gemaakt; de inwoners zijn daarbij geholpen door deskundige en onafhankelijke adviseurs.

De mooie dorpen zijn onderdeel van een aantrekkelijke recreatieve regio met mooie wandel- en fietsvoorzieningen. De openbare ruimte wordt goed worden onderhouden, mede door de inzet van een 'dorpsconciërge'. Er zijn allerlei recreatieve activiteiten en voorzieningen. De vergunningen hiervoor zijn eenvoudig te krijgen.

De werkgelegenheid in de regio is behouden. Er zijn bedrijven die een bijdrage leveren aan de leefbaarheid van de kernen. Vooral voor kleinere bedrijven was de afgelopen tien jaar mogelijk om bouwgrond te krijgen, zodat deze niet naar Dokkum hoefden uit te wijken. De bedrijven, maar ook de inwoners, profiteren van de nabijheid van De Sintrale As.

De busverbindingen voor schoolgaande kinderen richting Dokkum is verbeterd en beter op elkaar afgestemd. Steeds meer mensen rijden elektrisch rijden: met de fiets of de auto. Hiervoor zijn voldoende laadpunten aanwezig.

De inwoners zijn blij dat de zij gebruik kunnen maken van snel internet dat mogelijk is door de aanleg van glasvezel.

In Dokkum zijn goede voorzieningen, maar je hoeft niet voor alles naar de stad. Ook in de dorpen zijn voorzieningen, niet overal is alles: de voorzieningen die er zijn worden 'gedeeld' met meerdere dorpen.

1.10 Reitsum, Jannum, Ginnum en Lichtaard

Kwaliteiten

Rust en ruimte, natuur en landschap, zelfredzaamheid, mienskips-gevoel, agrarische sector

Gewenst toekomstbeeld

De mienskipszin is groot in de Flieterpdorpen. Er zijn veel vrijwilligers en met elkaar kunnen ze veel zelf aanpakken en organiseren. Zelfredzaamheid is een sterk punt van het dorp. De gemeente luistert naar het dorp en staat open voor ideeën; gemeente en dorp werken samen aan een goed leefbaar en mooi dorp. Bestaande voorzieningen zijn gebleven. Het dorps huis is verplaatst naar het oude schoolgebouw en daarmee een centrale voorziening geworden met de sportvoorzieningen vlakbij. Jongeren én ouderen kunnen er voor allerlei activiteiten terecht. Ouderen zijn in het dorp gebleven en ook jonge gezinnen wonen in het dorp. Dit komt omdat er woningen voor de juiste doelgroepen zijn gebouwd: ouderen en starters. De dorpen zijn veilig (er wordt niet meer te hard gereden) en de wegen en paden zijn goed onderhouden. De bermen bloeien, er is veel biodiversiteit. De landbouwsector floreert.

De rust en ruimte en natuur en landschap zijn belangrijke kwaliteiten in de omgeving. Doordat de Flieterpen ook meegenomen zijn in het opvaartenproject en zo in verbinding staat met Holwerd aan Zee, weten toeristen de plaatsen ook te vinden. Er zijn veel Bed and Breakfast-adressen bijgekomen.

1.11 Kollumersweach, Feankleaster en Sweagerbosk

Kwaliteiten

Kollumersweach: actief verenigingsleven (dorps huis, sport), sterke sociale cohesie, het landschap, maaibeeld, bereikbaar met auto

Sweagerbosk: scholen in de buurt, treinstation dichtbij, rustige omgeving, vrijgevochten dorp (sterke identiteit)

Gewenst toekomstbeeld

Sweagerbosk en Kollumersweach-Feankleaster werken goed met elkaar en de omliggende dorpen samen. De samenwerking komt het meest tot uiting in de Dorpenfederatie. De federatie van voormalig Kollumerland c.a. staat in nauw contact met de gemeente. De gemeente gaat graag met de dorpen in gesprek en staat open voor ideeën. Ook schuift de contactwethouder regelmatig bij een

vergadering aan. De ambtenaren reageren snel en duidelijk op vragen en verzoeken. Zo zijn de dorpen goed geholpen bij het onderhoud van de speeltuinen en het aanvragen van het Mienskipsfûns.

Door de overheidssubsidies zijn prachtige projecten ontstaan. Er is veel geïnvesteerd in de cultuurhistorie van Sweagerbosk en Kollumersweach. Een paar jaar geleden is er voor elk dorp een dorps-DNA vastgelegd; Sweagerbosk is het dorp van de Elzesingels en de olifantenpaadjes, Kollumersweach heeft haar oude voetpaden hersteld. Binnenkort organiseert de basisschool een speciale themaweek over de historie van het dorp.

De uitbreiding van het bedrijventerrein gaf Kollumersweach een enorme boost. Ondernemers vestigen zich vanwege de uitstekende (verkeer- en digitale) infrastructuur en uitbreidingsmogelijkheden graag in het dorp. De hele regio profiteert van de bedrijvigheid. Niet alleen vanwege de werkgelegenheid, maar het houdt ook de voorzieningen en evenementen overeind. Het toegenomen vrachtverkeer levert weinig overlast op door de nieuwe ontsluiting industrieterrein-Achterwei.

In zowel Kollumersweach als in Sweagerbosk wonen veel gezinnen. Je kunt als starter een woning huren, kopen of bouwen. Veel ouderen wonen nog 'thuis' in een levensloopbestendige woning. In Sweagerbosk zijn nog een aantal vrije kavels beschikbaar. Er is veel interesse voor. Met name vanwege de prijs en de uitstekende OV-verbinding (belbus) naar de andere dorpen, waar meer voorzieningen zijn. Bij mooi weer zie je veel wandelaars en fietsers. De omgeving en paden door de natuur zijn prachtig! Ook het overige verkeer houdt goed rekening met hen.

In beide dorpen ontmoeten de inwoners elkaar vooral bij de sportvereniging, in het dorps huis of op het schoolplein. Men heeft oog voor elkaar. Ook de recreanten en toeristen voelen zich welkom in de omgeving. De B&B's zitten in het hoogseizoen vaak vol en er liggen veel bootjes bij de Swemmer.

1.12 Westergeast, De Trieme en Aldwâld

Kwaliteit

Westergeast: dorpshistorie, voorzieningen

De Trieme: rust, nabijheid treinstation, dorps huis

Aldwâld: sociale samenhang (omzien, verenigingen), voorzieningen (school, dorps huis),. Nabijheid winkels Kollum

Gewenst toekomstbeeld

Westergeast, De Trieme en Aldwâld zijn leefbare dorpen. Er wonen behalve ouderen ook jonge gezinnen in het dorp. De sociale samenhang is goed: men helpt elkaar waar nodig. Jongeren die graag in de dorpen willen blijven wonen kunnen een woning huren of kopen. Een aantal jongeren heeft een woning kunnen bouwen omdat er enkele kavels beschikbaar kwamen in de afgelopen jaren.

Jongeren én ouderen kunnen voor allerlei activiteiten terecht in één van de drie dorps huizen. Voor de basisschool hoeven de kinderen niet ver te fietsen. Na schooltijd kan er gespeeld worden in de speeltuinen, die door de dorpen in stand gehouden worden, met hulp van de gemeente. Een kerk is een belangrijk beeldbepalend gebouw en heeft een belangrijke functie voor een dorp. De kerken in Aldwâld en Westergeast wordt daarom goed onderhouden door stichting TWA. De dorpen hebben elk hun eigen (duurzame) voorzieningen (school, dorps huis) maar maken ook gebruik van de voorzieningen in de grotere kernen, zoals Kollum. Dat is geen probleem omdat er veel gedaan is aan de verkeersveiligheid. De gemeente heeft daar samen met de inwoners aan gewerkt.

Er is genoeg te beleven in de WTO-dorpen. Toeristen weten het gebied gemakkelijk te vinden via de weg (Skieding en Centrale As) en het openbaar vervoer (treinverbinding, station Buitenpost). De toeristen verblijven er in de bed-en-breakfasts en op de campings, die gemoderniseerd zijn door de

eigenaren. Daartoe werden de recreatieondernemers gestimuleerd en gefaciliteerd door de gemeente. De dorpen profiteren van de nabijheid van de aantrekkelijke kern Kollum dat zich heeft geprofileerd als watersportdorp en de stad Dokkum. Recreanten én de eigen inwoners genieten van de voorzieningen en met name van de recreatieve wandel- en paardenpaden die deel uitmaken van een groter paden-netwerk. Dit draagt bij aan de gezondheid van jong en oud.

Het 'wâldenlandschap' is aantrekkelijk door een goede balans tussen landbouw met relatief kleine bedrijven, natuur en landschap. De dorpen zijn goed digitaal aangesloten door het glasvezelnetwerk; dat is belangrijk voor inwoners, maar zeker ook voor ondernemers, zzp-ers, en de zorg.

De gemeente raadpleegt de inwoners regelmatig en de inwoners weten de gemeente ook zelf te vinden.

1.13 **Burum, Kollumerpomp, Munnekezijl en Warfstermolen**

Kwaliteiten

Warfstermolen: aantrekkelijke natuur, wandelpad naar Burum, goedkoop wonen

Burum: saamhorigheid, centrale ligging

Kollumerpomp: school, verenigingsleven, bedrijvigheid, locatie ten opzichte van het Lauwersmeergebied

Gewenst toekomstbeeld

In de dorpen in de oosthoek van de gemeente Noardeast-Fryslân is het goed wonen. Het zijn levendige dorpen met inwoners in verschillende leeftijden. Dit is mede bereikt doordat er de afgelopen jaren een aantal woningbouwkwavels beschikbaar gekomen is, waardoor de dorpsgenoten die dat wilden in hun eigen dorp konden en kunnen blijven wonen. Daarnaast zijn veel woningen geschikt voor verschillende doelgroepen.

Er is een rijk verenigingsleven en er zijn voldoende voorzieningen. De belangrijkste voorzieningen in de oosthoek zijn de basisscholen en dorpshuizen. Een voorziening die iets meer op afstand is, maar toch in de buurt (in Kollum), is een loket van de gemeente. Hierdoor is de gemeente goed bereikbaar voor de kwetsbare en/of minder zelfstandige burgers.

Er zijn voldoende mogelijkheden voor bedrijven in de regio om zich te vestigen of om er te blijven. De gemeente kijkt hiervoor samen met bedrijven naar de mogelijkheden die er zijn. Dit geldt ook voor de bedrijvigheid op het gebied van landbouw. De gemeente staat hierbij open voor landbouwinitiatieven, onder andere in het tegengaan van verzilting en denkt mee in regelgeving en vergunningen.

De dorpen in de oosthoek zijn groene dorpen. Er is oog voor biodiversiteit en verduurzaming. De gemeente stimuleert dit onder meer door de aan- en herplant van duurzame bomen en door aandacht voor biodiversiteit op gemeentelijke grond. Dit werkt aanstekelijk voor de lokale bevolking, die hierdoor ook met biodiversiteit aan de slag is. Daarnaast zijn de dorpen aan de slag met duurzame energie-initiatieven.

Tussen de dorpen is het veilig fietsen: er zijn brede fietspaden aangelegd, onder andere tussen de weilanden door. Hierdoor is er meer fietsverkeer gekomen, onder andere van e-bikes. De dorpen zijn goed te bereiken met openbaar vervoer. Ook is de aansluiting met de A7 verbeterd, doordat er in de afgelopen jaren ingezet is op een goede verbinding.